

LAKIVALIOKUNNAN MIETINTÖ 19/2001 vp

Hallituksen esitys euron käyttöönoton edellyttämiksi muutoksiksi eräisiin oikeusministeriön hallinnonalan lakeihin

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 4 päivänä syyskuuta 2001 lähettänyt lakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen euron käyttöönoton edellyttämiksi muutoksiksi eräisiin oikeusministeriön hallinnonalan lakeihin (HE 103/2001 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Ahti Penttinen ja lainsäädäntöneuvos Lena Andersson, oikeusministeriö
- neuvotteleva virkamies Petri Syrjänen, valtiovarainministeriö
- apulaisjohtaja Päivi Hentunen, Kuluttajavirasto
- asianajaja Tapio Susiluoto, Suomen Asianajaliitto.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksellä toteutettaisiin oikeusministeriön hallinnonalaan kuuluvan lainsäädännön muutokset, jotka ovat tarpeen euron käyttöönottamiseen liittyvien Euroopan unionin neuvoston asetusten perusteella.

Oikeusministeriön hallinnonalaan kuuluvia lakeja ehdotetaan muutettaviksi siten, että niissä säädetyt markkamäärät muutetaan euroiksi. Samalla muutettaisiin ehdotettuihin lakeihin sisältyvät markkaa tarkoittavat kielelliset ilmaisut. Euromäärät ehdotetaan pyöristettäväksi tarkoi-

tuksenmukaiseksi katsottuun täyteen yhteen, kymmeneen, sataan tai tuhanteen euroon.

Lisäksi ehdotetaan tehtäviksi maksujen suuruutta koskevia tarkistuksia niihin säännöksiin, joissa mainittuihin maksuihin rahan arvon muutos maksujen määrittämisen jälkeen on vaikuttanut siinä määrin huomattavasti, että maksujen ajantasaistaminen on perusteltua.

Ehdotetut lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2002.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Oikeusministeriön hallinnonalan laeissa on erityyppisiä markkamääräisiä säännöksiä. Niissä

säädetään esimerkiksi asiakasmaksuista (oikeudenkäyntimaksut ja perintäkulut), rangaistusten tai hallinnollisten maksujen suuruudesta (rike-

sakko, yhteisösakko, pysäköintivirhemaksu ja ylikuormamaksu), kansalaiselle maksettavan korvauksen suuruudesta (korvaus rikosvahingosta), sakonmuuntorangaistuksesta, ilmoitusvelvollisuudesta (vaalirahoitus), menettelyta-voista (rangaistusmääräysmenettely) ja tuomioistuimen kokoonpanosta. Siten kansalaisten maksuvelvollisuuden kannalta vain osalla lain-säädännöstä on merkitystä.

Esitykseen sisältyvien lakiehdotusten euro-muutokset noudattavat lähtökohtaisesti valtio-neuvoston talouspoliittisen ministerivaliokun-nan hyväksymiä ohjeita. Tavoitteena on markka-määrien muuttaminen euromääräisiksi informa-tiivisella, mutta samalla kustannusneutraalilla tavalla. Nykyisissä säännöksissä markkamää-rien tarkkuus vaihtelee 10 markasta 1 000 000 markan tarkkuuteen. Esityksessä euromäärät on pääsääntöisesti pyöristetty täyteen yhteen, kym-meneen, sataan tai tuhanteen euroon.

Valiokunnan mielestä oikeusministeriön hal-linnonalan lainsäädännössä on summien pyöris-tämisessä pyrittävä selkeyden ja havainnollisuu-den vuoksi nykyisissä säännöksissä noudatet-tujen suuruusluokkien tarkkuuteen. Tarkoituk-senmukaisessa pyöristämisessä on vältettävä kansalaisten maksuvelvoitteiden korottamista. Esityksessä ehdotetaan euromuutosten yhtey-dessä korotettavaksi kuitenkin kansalaisilta pe-rittävistä maksuista oikeudenkäyntimaksuja ja heille määrättävistä rangaistuksista tai seuraa-muksista laissa säädetyn pysäköintivirhemak-sun vähimmäis- ja enimmäismäärää sekä rikesa-kon enimmäismäärää.

Oikeudenkäyntimaksuja ehdotetaan korotet-tavaksi noin 19 prosenttia. Perusteluina esite-tään, ettei maksuja ole muutettu vuoden 1993 jälkeen ja että korotus vastaa elinkustannusin-deksillä laskettua rahan arvon alennusta. Valio-kunta pitää esitettyjä perusteluita sinänsä asian-mukaisina. Maksujen korottamista ei pidä kui-tenkaan tehdä euroon siirtymisen yhteydessä. On tärkeää, että lainsäätäjät ja viranomaiset muuttavat kansalasiin kohdistuvien maksujen markkamäärät euroiksi vahvistettua muunto-

kurssia käyttäen ja kustannusneutraalisti pyöris-täen.

Pysäköintivirhemaksun laissa säädetty vä-himmäismäärä on nykyisin 50 markkaa ja enim-mäismäärä 200 markkaa. Sisäasiainministeriö saa korottaa maksua kuultuaan kuntaa, jonka alueella maksu määrätään. Laissa säädettäväksi vähimmäismääräksi ehdotetaan 10 euroa (59,46 mk) ja enimmäismääräksi 40 euroa (237,83 mk). Valiokunta pitää ehdotettua pysäköintivirhe-maksun vähimmäis- ja enimmäismäärän tarkkuusluokkaa selkeänä. Nykyisin käytössä oleva alhaisin pysäköintivirhemaksu on 60 markkaa, joten vähimmäismäärän korottamisella ei ole käytännön merkitystä. Myöskään enimmäismää-rän korottamisella ei ole välitöntä vaikutusta, koska maksun korottaminen vaatii sisäasiainmi-nisteriön päätöksen.

Rikesakon laissa säädetty enimmäismäärä on nykyisin 1 000 markkaa. Se ehdotetaan korotet-tavaksi 200 euroon eli 1 189,15 markkaan. Va-liokunta pitää ehdotettua rikesakon laissa sää-dettävää enimmäismäärää selkeyden vuoksi asianmukaisena. Enimmäismäärän korottamisel-la ei ole välitöntä käytännön vaikutusta, koska korkein käytössä oleva rikesakko on 700 mark-kaa. Käytettävissä olevista rikesakoista sääde-tään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Laki rikosvahinkolain muuttamisesta

Lakiehdotuksessa ehdotetaan nykyisten 10 mar-kan tarkkuudella säädettyjen markkamäärien muuttamista euroiksi yhden euron tarkkuudella. Näin tarkka muuttaminen on tässä yhteydessä perusteltua, koska rikoslakivahinkolain 27 a §:n mukaan laissa säädettyjä mainittuja rahamääriä tarkistetaan asetuksella kolmen vuoden välein. Säännöllisten rahanarvon muutoksista johtuvien tarkistusten vuoksi rahamäärät eivät säily esi-merkiksi viiteen tai kymmeneen euroon pyöris-tettyinä.

3. Laki elinkeinonharjoittajan oikeudesta myydä noutamatta jätetty esine annetun lain 10 §:n muuttamisesta

Voimaantulosäännös. Säännöksen 2 momenttiin on lisättävä puuttuva predikaatti.

10. Laki rangaistusten täytäntöönpanosta annetun lain 6 luvun muuttamisesta

2 §. Valiokunta ehdottaa, että 3 momentin säännöstä selkeytetään sanajärjestyä muuttamalla.

12. Laki tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävisistä maksuista annetun lain 3 ja 11 §:n muuttamisesta

3 §. *Oikeudenkäyntimaksu.* Pykälän 1 momentissa säädetään oikeudenkäynneistä perittävisistä

3.

Laki

elinkeinonharjoittajan oikeudesta myydä noutamatta jätetty esine annetun lain 10 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan elinkeinonharjoittajan oikeudesta myydä noutamatta jätetty esine 15 päivänä heinäkuuta 1988 annetun lain (688/1988) 10 §:n 2 ja 3 momentti seuraavasti:

10 §
(Kuten HE)

Voimaantulosäännös
(1 mom. kuten HE)

maksuista. Yleisperusteluissa esitetyistä syistä valiokunta ei pidä asianmukaisena korottaa oikeudenkäyntimaksuja euron käyttöönoton yhteydessä. Tästä syystä valiokunta ehdottaa, että nykyiset markkamääräiset maksut muutetaan euroiksi pyöristäen lähimpään viiteen tai kymmeneen euroon.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella lakivaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotukset 1., 2., 4.—9., 11. ja 13.—15. hyväksytään muuttamattomina

että lakiehdotukset 3., 10. ja 12. hyväksytään muutettuina seuraavasti:

Ennen lain voimaantuloa myytyyn esineeseen *sovelletaan* lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

10.

Laki**rangaistusten täytäntöönpanosta annetun lain 6 luvun muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan rangaistusten täytäntöönpanosta 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun lain (39/1889) 6 luvun 2 §:n 3 momentti ja 3 §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 6 luvun 2 §:n 3 momentti laissa 386/1981 ja 3 §:n 2 momentti laissa 595/1977, seuraavasti:

6 luku

Sakosta, sakon muuntorangaistuksesta ja yhteisösakosta

2 §

— — — — —
 Jos sakkonsa tai sen osan ennakolta suorittanut *vapautuu sakosta* ylemmän tuomioistuimen lainvoiman saaneen päätöksen johdosta tai muusta syystä (*poist.*) *taikka* jos hänet tuomitaan maksamaansa määrää pienempään sakkoon, *hänelle on* palautettava liikaa suoritettu

määrä ja maksettava sille korkoa kuusi prosenttia vuodessa suorituspäivästä takaisinmaksupäivään. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää, ettei palautusta tai korkoa makseta, jos sen määrä on tiettyä euromäärää pienempi.

3 §

(Kuten HE)

Voimaantulosäännös
 (Kuten HE)

12.

Laki**tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetun lain 3 ja 11 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista 26 päivänä heinäkuuta 1993 annetun lain (701/1993) 3 §:n 1 momentti ja 11 §, sellaisena kuin niistä on 3 §:n 1 momentti laissa 110/2000, seuraavasti:

3 §

Oikeudenkäyntimaksu

Riita-, rikos-, alustus- ja muutoksenhakuasian, ylimääräistä muutoksenhakua koskevan asian sekä hallinto-oikeudessa myös muun lainkäyttöasian käsittelystä peritään *oikeudenkäyntimaksua* seuraavasti:

Tuomioistuin	euroa
korkein oikeus	
- rikosasia	85
- muu asia	170
korkein hallinto-oikeus	170
hovioikeus	
- rikosasia	65
- muu asia	135
hallinto-oikeus	65
käräjäoikeus	
- rikosasia ja ulosottolain mukainen muutoksenhakuasia	60
- riita-asia, jonka käsittely päättyy	
- kirjallisessa valmistelussa	60
- suullisessa valmistelussa	85
- suullisen valmistelun yhteydessä pidettävässä pääkäsittelyssä	110
- erillisessä pääkäsittelyssä	135
markkinatuomioistuin	170
työtuomioistuin	170

11 §

Maksujen tarkistaminen

(Kuten HE)

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

LaVM 19/2001 vp — HE 103/2001 vp

Helsingissä 28 päivänä syyskuuta 2001

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Henrik Lax /r	Kari Myllyniemi /kesk
vpj.	Matti Vähänäkki /sd	Kirsi Ojansuu /vihr
jäs.	Sulo Aittoniemi /alk	Veijo Puhjo /vas
	Leena-Kaisa Harkimo /kok	Susanna Rahkonen /sd
	Erkki Kanerva /sd	Tero Rönni /sd
	Toimi Kankaanniemi /kd	Mauri Salo /kesk
	Annika Lapintie /vas	Timo Seppälä /kok (osittain).
	Paula Lehtomäki /kesk	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Timo Tuovinen.

VASTALAUSE 1

Perustelut

Markkojen muuntaminen euroiksi on välttämätön toimenpide uuteen rahayksikköön siirtäessä. Syntynyttä tilannetta ei saa kuitenkaan käyttää hyväksi niin, että maksujen tasoa samalla korotetaan.

Valiokunta on muuttanut hallituksen esitykseen sisältyvää 12. lakiehdotusta niin, että eräiden tuomioistuinten ja hallintoviranomaisten suoritteista perittäviä maksuja ei koroteta hallituksen esittämällä tavalla.

Valiokunnan enemmistö hyväksyy lakiehdotuksissa 7. ja 9. ehdotetut korotukset. Ensin mainitun lain 7 §:ssä on kysymys pysäköintivirhemaksusta ja jälkimmäisen lain 8 §:ssä rikesakosta. Näiden eurosummat tulisi laskennallisesta summasta vain pyöristää lähimpään 5 euroon kuten on tehty laissa 12.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että valiokunnan mietintöön sisältyvän 7. lakiehdotuksen 7 § ja 9. lakiehdotuk-

sen 8 § hyväksytään muutettuina seuraavasti:

7. lakiehdotus

7 §

Pysäköintivirhemaksu on virheen laadusta riippumatta 10 euroa. Sisäasiainministeriön asetuksella voidaan kuitenkin, jos liikenteellisten syiden katsotaan vaativan, korottaa maksun määrä enintään *35 euroksi*. Korotus voi koskea myös kuntaa tai kunnan tiettyä aluetta.

9. lakiehdotus

8 §

(1 mom. kuten LaVM)

Rikesakko saa olla enintään *170 euroa*. Eri rikkomuksista määrättävän rikesakon suuruudesta säädetään *valtioneuvoston* asetuksella.

Helsingissä 28 päivänä syyskuuta 2001

Sulo Aittoniemi /alk
Toimi Kankaanniemi /kd
Paula Lehtomäki /kesk

Mauri Salo /kesk
Kari Myllyniemi /kesk

VASTALAUSE 2

Perustelut

Lakivaliokunta muutti hallituksen esitystä aivan kohtuullisesti, mutta hyväksyi kuitenkin eräitä ehdotuksia, joita ei voida pitää oikeaan osuneina. Hallitus ei itse ollut esityksessään noudattanut valtioneuvoston talouspoliittisen ministerivaliokunnan hyväksymiä ohjeita, vaan on esityksessään nostanut eri maksuja huomattavasti. Suurin nousu on jopa noin 10 000 euroa eli noin 60 000 markkaa. Tämä tapahtuu yhteisösakon enimmäismäärän osalta. Tällainen menettely on omiaan ruokkimaan muutenkin vallalla olevaa käsitystä, että niin yksityiset kuin valtiovaltakin pyrkii nostamaan hintoja ja maksuja siirryttäessä markasta euroon. Menettely ruokkii inflaatiota, joka saattaa muutenkin muodostua suuremmaksi kuin muutamana viime vuotena on totuttu.

Käsittääksemme mietinnössä hyväksytään periaate, joka lakia sovellettaessa saattaa tuottaa hankaluuksia. Näistä esimerkkeinä mm. eräät rangaistuksien koventamiset, kuten yhteisösakko, ja eräät muut rangaistuksenomaiset seuraamukset, kuten rangaistusmääräysmenettelyssä määrättävä menettämisseuraamus. Koska lakia sovellettaessa on noudatettava lievimmän lain periaatetta, niin siirtymäkautena tullee ongelmia. Tästä johtuen mm. päiväsakon määrää, joka sinänsä vahvistetaan asetuksella, ei ole esitetty nostettavaksi siten, että se olisi ylittänyt nykyistä 40 markkaa vastaavaa rahamäärää. Kysyä voi, kuinka tämä saattoi tapahtua esimerkiksi yhteisösakon kohdalla.

Esitämme vastalauseessamme mm., että perintäkulut eivät saisi nousta 11,77 eurosta 12 euroon. Muuntorangaistuksen kohdalla uhkasakkojen osalta taas tarpeettomasti lievennetään rangaistusta, koska euromääräisenä tuomittua jokaista täyden 20 euron määrää vastaa muuntorangaistusta määrättäessä yhden päivän vankeus, vaikka se aikaisemmin oli 100 markkaa eli 16,82 euroa.

Rangaistusmääräysmenettelyssä voidaan nykyisin määrätä 840 euron menettämisseuraamus ja se ehdotetaan nostettavaksi 1 000 euroon. Edellä olevaan viitaten olemme sitä mieltä, että tämä ei ole oikein ja saattaa aiheuttaa soveltamisvaikeuksia, kun on valittava seuraamus lievimmän lain periaatteen mukaisesti.

Ehdotus

Sen lisäksi mitä vastalauseessa 1 ehdotetaan, ehdotamme edellä olevan perusteella,

että valiokunnan mietintöön sisältyvän 2. lakiehdotuksen 10 §, 9. lakiehdotuksen 2 a luvun 5 § ja 9 luvun 5 §, 11. lakiehdotuksen 1 § sekä 14. lakiehdotuksen 3 § hyväksytään muutettuna seuraavasti:

2. lakiehdotus

10 §

Perintäkulut

— — — — —
 Jos toimeksisaajan perittäväksi on annettu kulluttajasaatava, joka voidaan periä ulosottoimin ilman tuomiota tai päätöstä siten kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottoimin annetussa laissa säädetään, velalliselta saa vaatia perintäkuluina enintään 11,50 euroa perintäkerralta. Mainittua rahamäärää voidaan tarkistaa valtioneuvoston asetuksella, jos talouskehitys tai rahaolojen kehitys antavat siihen aiheutta. Tässä momentissa tarkoitettut perintäkulut voidaan periä ulosottoimin ilman tuomiota tai päätöstä siten kuin edellä mainitussa laissa säädetään.

9. lakiehdotus

2 a luku

Sakosta, muuntorangaistuksesta ja rikese-
kosta

Muuntorangaistus

5 §

Muuntorangaistuksen pituus

Euromääräisenä tuomitun uhkasakon jokaista
täyden 17 euron määrää vastaa muuntorangais-
tusta määrättäessä yhden päivän vankeus.

9 luku

Oikeushenkilön rangaistusvastuusta

5 §

Yhteisösakko

Yhteisösakko tuomitaan määräeuroin. Alin
yhteisösakon rahamäärä on 840 ja ylin 840 000
euroa.

11. lakiehdotus

1 §

Tämän lain mukaisessa menettelyssä (*ran-*
gaistusmääräysmenettely) voidaan määrätä sak-
korangaistus ja enintään 840 euron suuruinen
menettämisseuraamus rikkomuksesta, josta ta-
paukseen sovellettavassa rangaistussäännökses-
sä ei ole esillä olevien asianhaarain varalta sää-
detty ankarampaa rangaistusta kuin sakko tai
enintään kuusi kuukautta vankeutta, sekä poliisi-
järjestyksen, kunnallisen tai muun järjestyssään-
nön tai laillisesti vahvistetun uhkasakkokiellon
rikkomisesta. Rangaistus voidaan määrätä tä-
män lain mukaan silloinkin, kun rikkomuksesta
saattaa seurata muukin kuin tässä momentissa
tarkoitettu seuraamus, jos rikkomuksen tehnyt
ei vaadita tuomittavaksi siihen.

14. lakiehdotus

3 §

Maksujen suuruus

Taulukkomaksu säädetään saamiselle kulloin-
kin kertyneen rahamäärän suuruuden mukaan ta-
saisesti nousevina maksuina siten, että pienin
maksu on 6,50 euroa, jos peritty saaminen tai
sen osa on enintään 67 euroa, ja suurin maksu on
enintään 340 euroa, jos peritty saaminen tai sen
osa on suurempi kuin 16 800 euroa.

Helsingissä 28 päivänä syyskuuta 2001

Kari Myllyniemi /kesk
Mauri Salo /kesk
Paula Lehtomäki /kesk